

Муниципальное казённое общеобразовательное учреждение
«Чкаловская средняя общеобразовательная школа»

«Цаһан Сарин байр – мана өрк- булд»

Көдлмш күцэсн: 7-гч классин
Чкаловин дундын
школын сурһульч Лижин Наташа

Һардач: хальмг келнэ багш
Болдра Светлана.

ЦАГАН САР – хальмг улсин ончта байр

**Үвл чилэд, хаврин
эклц темдглжэх цаг. Цуг
эмтн , эмтэ тоот байрлна.
Цаһан сарин өмн өдрэс
авн өрк-бүл болһнд боорцг
эклж кенэ. Боорцг эврәннь
кев-янзарн оln –зүсн.
Тедниг иигж нерэднэ:
тоһш, хавтха, хуц, темән,
жола, мошкмр, хорха, кит,
шовун, шор.**

**Цаһана өмн өдр, бидн ээжтәһән боорцг кенәвидн.
Ээж маднд зааж өгнә, бидн дуралһад кенәвидн.
«Деежин боорцг кесн цагтан һуйрт өндг орулдм биш.
Юңгад гихлә, өндгнә уург хамг әмдрллә залһлдата
темдг гиж мана өвкнр йорлдг бәәж. Һахан хорһ орулдм
биш-бас цеерлдг. Һаха теңгр үздгө, һазр малтад йовдг
авъяста» - гиж ээж келв.**

1. Белгин боорцгуд хойр багд хувагдна:

ик герин белг (нег хавтха, нег хуц, нег кит) болн бичкн герин белг (нег жола, нег мошкмр, һурвн шор белг, зурһан тоһш). Белгин боорцг салу һуйр элдэд кенэ. Эн боорцгудыг тооһарнь цаһан утцнд келкэд, цаһалж одх герин тооһар диглнэ. Ик герин белг – кен ахдан, бичкн герин белг – кен бичкндэн нерэдж өгдмн.

2. Эдлврин боорцгт – темэн, һалун, хорха, тоһш нань чигн оln кев-зүстэ боорцгуд орна.

**Цэ – хотын дееж. Цаһан сарла цэ, боорцг, мах,
толһа, шикр-балта деежд тэвдмн.**

**Цагана сарин өмн өдр
мана ээж хувц-хунран
авдрасн харнад, сергэнэ.**

**Өрүн цээхэр
мана аав цацл кенэ:
«Окн теңгртэн! Аав-ээждэн!
Һазр - усндан!...»**

Зул өргэд, мөрглн.

Аав, ээж зулдан герл өгнэ.

Зулдан цуһар мөргнэвидн.

Цаһана цөөһөн уужанавидн. Аав йөрөжэнэ.

• *Жил болһн иигэж
Боорцг-тоһшан кезж.*

Цэ – боорцгар

деежэн өргэж.

Амулңг менд

бэдэцхэй!

Цаһан сарла мендлһнэ авъяс.

Гиичнр гер-гертэн орлцад
барун ханцан бэрэд:

- Үвлэс яһж һарвт? -

гицхэнэ.

- Менд-амулңг! То бүрн,
толһа менд һарувидн!

Танахн бийстн үвлэс яһж
һарвт?

- Гем уга. Менд-амулңг
һарувидн!

Зе бэрлһнэ авъяс.

**«Зе күн, зееһэн бэртн!» – гииһэд келхлэ,
зеенрнь босад зе (нежэд шиир) бэрдмн. Эн тоот
бас нег хальмг улсин сэн хуучна авъяс.**

Цахан сарин нэрэн давулнавидн...

